Haftalık siyasî magazin

BAŞDAN

Halk Partisi lâik değildir

Demokrasi ve devletçilik iddialarında olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti lâiklik bahsinde de, yalnız programında, yani kâğıt üstünde lâiktir. Gerçekte ise Halk Partisi ve onun hükûmetleri ne lâik, ne de bir dine inanmıştır. O sadece günün siyasî havasına göre bir hava tutturan telifçi, uzlaştırıcı, birleştirici, arabulucu bir politika takip ederek, halk kütlelerini memnun etmek suretile iktidarda kalmak isteyen, fakat kendisinden başka hiç kimseyi memnun edemiyen zümrenin mümessilidir.

Son aylar içinde, eğitim programlarında din öğretimi münakaşaları ve ilk okullara din derslerinin ihtiyarî olarak konulması temayülü olduğu malûmdur. Hattâ bugünkü Millî Eğitim Bakanı, Tahsin Banguoğlu'nun, örnek almak üzere, Mısırdaki Camiülezheri resmî şekilde ziyaret ettiği de bilinmektedir. Bu arada medreselerin, türbelerin yeniden açılmasına doğru bir hareket olduğu gibi, yine lâik olduğu iddia edilen Türkiye Cumhuriyeti hükûmetinin bir uzvu olan Millî Eğitim Bakanlığı kanalile İmam ve Hatip mekteplerinin açılması tasarıları da vardır. Bir çok vilâyetlerimizde de din dersi kursları açılmıştır.

Biz esasen dinin ve din tedrisatının aleyhinde değiliz. Fakat bu işin hükûmet marifetile yapılması, lâisizm ile taban tabana zıttır. Tamamen dinî bir müessese olan vakıfların, Evkaf Müdürlüğü halinde bir devlet müessesesi olması ve «Diyanet İşleri Reisliği» nin de yine bir devlet müessesesi olması ve devlet bütçesile idare edilmesi de gösterir ki. Halk Partisi hükûmetleri programlarındaki lâiklik maddesine rağmen lâik değillerdir. Buna mukabil, Halk Partisi hükûmetleri bir dinin, meselâ İslâmiyetin akidesine de sadık değildir. Bunu izah için şu misali vermek kâfidir. Bütçenin varidat kısmını, halktan alınan vergiler teşkil eder. Düşünmelidir ki bu vergiler arasında, kazanç vergisi adı altında genel evlerden ve fâhişelerden de vergi alınmaktadır. Bütün alınan bu vergiler harman edilip, devlet müesseselerinin sarfiyatına verilir. Falan varidatın, filân masarifata ayrılması diye bir şey olmadığından bu suretle alınan vergilerin din müesseselerine sarfı herhalde İslâmî akidelere uygun olmasa gerektir.

Kendisine resmî bir vesika verilerek, vücudunu kiralamasına izin verilen zavallı fâhişeden alınan kazanç vergisinin, falan yerdeki camii şerifin imamına maaş olarak verilmesi, yahut bir genel evden alınan kazanç vergisile, bir camiin tamiri ne dereceye kadar, herhangi bir dinin akidesine uygun düzer?

Meyhaneci Hıristodan alınan kazanç vergisi, inhisar rakısından alınan vasıtalı vergilerle temin edilen bütçe varidatının, bir camiin mübarek vazifelerile vazifelendirilmiş insanlarına masraf edilmesi, bir din ile telifi kabil hareket midir?

Görülüyor ki, Halk Partisi hükûmetleri, programlarına rağmen, ne lâik, ne de bir dinin müntesibidir. Her hareketinde olduğu gibi, meselâ devletçilikle liberalizmin ikisi ortası, sosyalizm ile faşizmin ikisi ortası bir yol tuttuğu gibi, din bahsinde de, islâmiyet ile lâisizm arası, çorbaya benzer bir yol tutmuştur.

Esaslı bir doktrine sahip olmıyanların, bu herkesi memnun etmek isteyen, gerçekte ise hiç kimseyi memnun edemiyen, telifçi, uzlaştırıcı, arabulucu mahiyeti, işte Halk Partisi ve onun hükûmetlerinin bariz olan ana vasfıdır. Bütün bu şahsiyetsizliğin, prensipsizliğin sebebi ise halk kütlelerini, zamanın gidişi ve arzusuna göre kolay tarafından tutarak, daima iktidarı sağlamaktır. Bugün, Halk Partisi hükûmeti müslüman vatandaşlara müsait davranıyorsa, medreseleri ihya etmek türbeleri yeniden açmak, Üniversiteye İlâhiyat Fakültesi kurmak, İmam ve Hatip mekteplerini açmak, mekteplere

(Devamı 4 de)

Tarihî bir söz

25 Kasım 948 tarihli Vatan gazetesinden:

Amerikanın en meşhur askerî ve siyasî tefsircilerinden George Feldeing Elliot Türkiyeyi Mayısta ziyaret etmiş ve bir kaç gün evvel, Ortaşark hakkında neşredilen kitabında İnönü, Necmeddin Sadak ve Kasım/Gülek ile yaptığı görüşmeleri nakletmiştir.

İnönü, Elliot'e şunları söylemiştir:

«— Eğer Rusya gelip te aradaki ihtilâfları müsait bir şekilde halletmek teklifini yapacak olsa bile, ben Türk siyasetinin Amerikan siyasetile elele gitmekte devam etmesine taraftarım.»

İktisat Kongresinden notlar

Yazan: Yusuf Ahıskalı

Artık memleket idaresinin, ilmî esaslara dayanması zaruretinin anlaşıldığını düşünerek iktisat kongresine gittim. Bu kongreyi, âlimler, profesörler, geniş düşünceli iş adamları, muharrirler topluluğu sanıyordum.

Davetli olmadığım halde, ilk toplantısını Belediye Gazinosunda yapan kongreye, kendime davetli süsü vererek girince, başta bir tüccar zümresi, sonra sanayicilerin bu kongreyi hazırladıklarını gördüm. Kimsenin kimseyi tanımadığı ilk toplantıda, kongreyi hazırlıyanlardan bir tüccar kendini reis seçtirmeğe muvaffak oldu. Halbuki ben iktisadî mevzuda ilmî otoritesi olan tarafsız bir adamın reis olacağını umuyordum. Reis o kadar yavaş konuşuyordu ki, tıpkı Çörçilin harpteki nutuklarından birinde söylediği gibi, muvaffakıyetten korkuyordu. Reisin hastalığına dair kulağıma bir fısıltı geldi.

Biraz sonra reis yerine birini vekil ederek kendisi, masaları dolaşmağa, davetlilerin ellerini sıkmağa ve halhatır sormağa başladı. Bundan sonraki toplantılardan birinde de bir ara benim önümdeki kanapeye oturdu. Beni de delege sanmış olacak ki, benimle de konuşmak lûtfunu esirgemedi. Elindeki bir mektubu göstererek,

— Açmağa bile vakit bulamadım, redi. Sonra,

— Amerikadaki oğlumdan geliyor, diye iltifatını tamamladı.

Bu toplantılarda reislik makamına başkaları vekâlet ediyordu. Fakat zaferin alınacağı

(Devamı 4 de)

Iktisat Kongresi Vesilesile

Her rejim ve sistem bir düzene ve bir nazariyeye dayanır. Birbirine silâh çeken bir çok fikirleri bir arada terkibe çalışan bugünkü iktisadî zihniyet ile alınacak tek netice: Topyekûn iflâstır.

Yazan: Esat Adil

Cumhuriyet kurulalıberi malî ve iktisadî perişanlığın önüne geçilmek için türlü teşebbüslere girişildi. Birbirine aykırı rejim ve sistemlere başvuruldu. Kendimizi hariç dostluk ve siyasî münasebetlere göre ayarlamaya çalışıldı.

Millet hâkimiyetinin tek şef ve tek parti hâkimiyetine inkılâp ettiği gündenberi devam edegelen bu iktisadî keşmekeşler devrinin tarihçesi uzun olduğu kadar da hazin ve ıztıraplıdır.

Müdahaleci bir sistemin sevk ve idaresi köhne liberalizm mensuplarına terkedildi. Devletçi ekonomiyi milyonerlere yürüttürdük. Faşizmin içtimaî ve siyasî unsurlarile sosyalizmin iktisadî unsurlarını terkibe özendik. İstihsali tanzim edeceğimize, zekâ ve gayretlerimizi istihlâki ayarlamaya harcadık.

Hem hükûmet sosyalizminin, hem iktisadî liberalizmin yakasını bırakmıyarak her ikisini de kepaze ettik. Beş on kuruş sermayeli bir banka, suyunun ve ham maddesinin nereden geleceği meşkûk bir fabrika kurunca şımarıverdik. Jandarma ve tahsildar himmetine dayanan paralarla giriştiğimiz bir kaç teşebbüs karşıdıtda ulema, mütehassıs ve hattâ mucit kesildik ve Büyük Millet Meclisi huzurunda şöyle haykırdık: «Efendiler! İktisat diye bir ilim yoktur. Bu ilmi şimdi biz yaratıyoruz!.»

Etatizm bir finans kapital kılığına girerek yoksul kütlelerin istismarına, ve ferdî kazançların işitilmedik derecede çoğalmasına netice olarak resmî ahlâk ve faziletimizin inhitatına yol açtı.

Zararlı, verimsiz işleri ancak devletin yürütebileceği teşebbüsler hanesine kaydederek kazançlı işleri şahsî teşebbüslere terkettik. Bu da yetmiyor gibi devletin kazanç ihtimali olan teşebbüslerine şahsî sermayeyi ortak yaptık.

Yoksul kütlelerin en zarurî ihtiyaçları üzerinde korkunç devlet spekülâsyonlarına meydan verilirken halkçı hükûmet hiç te halkçı olmayan bir sanayileşme yolile imal ve istihsalde ancak zengin zümre ihtiyaçlarını cevaplandırmaya, dövizlerimizi de lükse kurban etmeye koyuldu ve hâlâ da bu yoldaki inadından dönmüş değildir.

Malî ve iktisadî çöküşün neticelerinden dehşet duyanların bu çöküşün sebeplerini aramaktaki cesaretsizlikleri karşısında biz de haşyet ve dehşet içindeyiz.

Kölelik devrinde bile köleler kendilerini müşterek felâkete sürükleyenleri hiç olmazsa yüksek sesle ikaz ederlerdi.

Son günlerde İstanbulda toplanmış olan iktisat kongresinden tek beklediğimiz şey, ilmî tetkik ve tenkitler değil, ilk ve orta çağlar kölelerinin medenî cesaretleri kadar bir cesaret idi.

Çünkü böyle bir cesaret ile ıztırap, tehlike ve hakikatler konuşan birer vatandaş haline gelmiş olurdu. İşte ancak o zaman kurtuluş yolunun ışığı içinde bulunduğumuz bugünkü karanlık, çapraşık dehlizlerden çıkışa imkân hasıl olurdu.

Halbuki, iktisat kongresinde günlük politikaları mas[illegible]arayan gayri iktisadî fikirlerin prensip ve sistem münakaşalarına imkân vermeyişi umduğumuz, beklediğimiz medenî cesaretin hâlâ yeşermek istidadında olmadığını bir defa daha ortaya koydu.

Hele bazı delegelerin inançlarının dışında konuşacak kadar politika yapmış olmaları bizi acı acı düşündürdü.

Bütün bu hercümerç içinde hatırlanmıyan, hatırlatılmasına izin verilmeyen mesele ne idi?

Bizce bu mesele Türkiye Cumhuriyetinin bir plânlı ekonomi anlayışına sahip olup olmadığı meselesi idi. Bugün «plânizm» bir iktisadî kurtuluş hareketinin meş'alesi olmuştur. İktisadî «plânizm» in ne olduğunu bilmeyen devlet adamlarile kadrolaşmış bir hükûmet şüphe yok ki herhangi bir kurtuluşun rehberliğini yapamaz.

Yirminci yüz yılın son merhalesinde doğruluğu isbat edilmiş bir nazariyeye dayanmıyan ve plânizmin realist temellerinden mahrum bulunan bugünkü iktisadî sistemsizlik ile basımıza daha büyük felâketlerin gelmiyeceğini kim temin edebilir.

Kapitalist iktisat anlayışı bir çok memleketlerde saltanatın son günlerini yaşamakta, İngiltere gibi muazzam bir endüstri ülkesinde ise yerini tamamile sosyalist iktisat anlayışına terketmiş bulunmaktadır.

(Devamı 4 de)

Türkiye Sosyalizme neden muhtaçtır.

No. 2

Devlet kapitalizminin bu korkunç hali karşısında iki tenkitçi cereyan uyanabilir: Liberalizm, Sosyalizm. Birincisi muvakkat bir zaman için iktisadî buhrana ve onun neticesi olan politik çıkmaza çare bulabilse bile siyasî zümreyi yıkıp yerine iktisadî bir zümre ikame edecek, zamanla aynı buhranı yaratacaktır. Devlet kapitalizminde siyasî zümrenin bütün istihsal aletlerine sahip çıkarak halkın zararına zenginleşmesine mukabil, liberalizmde istihsal aletlerini eline geçirecek olan patronlar zümresi iktidara geçeceği gün halka yine zarardan başka hiçbir şey veremiyecek olan maceralara ve buhranlara yol açacaktır. Aynı fasit daire, aynı istismar ve aynı halk düşmanı netice.. Dünyanın her tarafında geniş çapta yıkılma halinde bulunan liberalizmi Tükiyenin bugün tecrübe etmesine ne imkân ve ne de lüzum vardır. Liberal cereyan bize Devletçilik kadar zararlıdır. Kala, kala Sosyalizm kalıyor. Sosyalist cemiyet istihsal aletlerini ne askerî-siyasî bir zümrenin, ne bir patronlar zümresinin elinde değil fakat doğrudan doğruya milletin emrinde bulundurur.. Halka yüzde yüz faide temin etmeyecek olduktan sonra bir istihsal aletini tesis etmenin ancak tehlikesi olabilir.

Türkiye gibi, sebepleri garb burjuva ekonomisinden gelen bir siyasî parçalanmanın neticesi olan cemiyetlerde feodalizmi tasfiye ederek, endüstrileşme zaruretini tahakkuk ettirmek mademki havada gezen, halka zararlı bir siyaset programile mümkün olmuyor (C. H. P. nin teşebbüsü) ve mademki Liberal cereyan (diğer burjuva partilerinin teşebbüsü) aynı fasit daireyi bazka bir yoldan çiziyor, şu halde herkesten önce askerî-siyasî zümreyi ve onun yerine geçmek isteyen patroncu zümreyi tasfiye etmek gerektir. Ancak bunu yaptıktan sonradır ki doğrudan doğruya halk hakimiyeti teessüs edecek ve halkın emrinde çalışacak olan endüstri namütenahi bir inkişafa ermek zaruretiyle çevrilecektir.

Şüphesiz dâva yalnız endüstri davası değildir, toprak meselesi, mülkiyetin mahiyet yahut hududu meselesi, burjuvazinin Türkiyede türediği yollar.. dâvanın ana problemlerindendir.

1789 Fransız ihtilâli hakimiyetin aristokrasiden burjuvaziye geçişini ifade eder. Bugün burjuvazi her hususta Aristokrasinin yerini tutan muhafazakâr ve mürteci bir sınıf haline gelmiştir. Aristokraside feodal nizamın beş on aile arasında temin ettiği servet tarakümü burjuvazide liberalist nizamla beş on kapitalistin eline geçmiştir. Yani her iki şıkta da ferdî, zümrevî bir servet terakümü olmuş en geniş kitle aldatılmıştır.

Zümreci, oligarşik çehresile H. P. bugün — iktisadî bakımdan — Aristokrasinin sosyal durumunu pek andıran bir vaziyet içindedir. Çünkü memleketi kendi tapulu çiftliği sanmaktadır. Burjuva partileri de onun karşısında kendi 1789larını yaratmağa çalışıyorlar. Kısaca Türkiye çok seri şekilde oligarşiden liberal burjuvaziye geçiş yapıyor. 1789, garbe nasıl liberal partilerin zaferini kazandırdıysa bizde de halka onu verecektir. Söz teşkilâtlanma hürriyeti... İktisadî meseleye gelince servet terakümü bu sefer fatih zümrede değil kuvvetlenecek olan burjuva sınıfında meydana gelecek fatih zümre de burjuvalaşacaktır.

Görülüyor ki imparatorluğun parçalanmasından doğan ve Monarşi safhasını idrâk etmeksizin Millet safhasına geçen Türkiye H. P. ile monarşik devreyi oligarşik bir çehre altında geçirmiş bulunuyor.

Anayasanın şekli varlığı, H. P. ne bugün bir takım prensip müdafaaları yapabilmek imkânını vermiştir. Aslında H. P. nin o anayasa ile hiçbir alâkası olmamıştır ve H. P. Türkiyede monarşik safhanın oligarşi şeklinde beliren bir ifadesidir. Bu oligarşi devresi zarfında — Avrupada, monarşinin bünyesi içinde nasıl burjuvazi kuvvetlenerek nihayet monarşiyi yıkmışsa — burjuvazi ticaret, müteahitlik, bazı serbest meslekler ve yüksek devlet memuriyetlerile kuvvetlenerek nihayet oligarşiye son vermek gücünü kazanmıştır. Böylece H. P. nin 1923 — 1946 devresi haddizatında Türk oligarşisi devresidir ki garp monarşisine tekabül eder. 1946 seçiminden sonraki devre liberal burjuva devresi olacaktır

1923 cumhuriyeti ve onu tekaddüm eden İstiklâl Savaşı hiç şüphe yok ki 1789 ihtilâlinin Türkiye üzerinde 1879 dan itibaren hissedilmeğe başlıyan tazyikinin neticesidir, yani 1923 cumhuriyeti ve milliyetçilik cereyanı 1789 ruhundan mülhemdir. Şu halde nasıl oluyor da biz Türkiyenin 1789unu 1946 da başlatıyoruz.

Sayın Okuyucularımıza

Yayınlarımız arasında bulunan bazı kitapları, eksik bulunan sayıları almak istiyen okuyucularımız bize pul gönderiyorlar. Biz de derhal adreslerine, istedikleri kitap ve gazeteleri gönderiyoruz. Böyle olduğu halde, birçok abone, ve okuyucularımız, siparişlerini alamamaktan şikâyet ediyorlar.

Öyle anlaşılıyor ki, gönderdiğimiz kitap ve gazeteler postada kaybolmaktadır. Gazete ve kitap siparişlerini alamıyan okuyucularımızın, istedikleri tekrar gönderilmek üzere bize mektupla müracaatlarını rica ederiz.

Kıbrıs Türk işçilerinin Türk hükü

Kıbrıs Türk İşçileri Birlikleri Ku
948 tarihli bir mektup aldık. Mek
yoruz:

«Başdan gazetesine,

16 Kasım 948 tarihinde Türk
luna postaladığımız mektubun bi
nuz olmak üzere tarafınıza gönde

Türkiyeye kopmaz bağlarla
Türk işçisine, gerek yanlışlıkla,
jurnalcılığı ile, yapılan iftiranın
yardımlarınızı esirgemiyeceğinizi

Kıbrıs Türk İşçi Birliklerinin
Kuruluna gönderdiği mektup aşağ

Muhterem Baylar,

21 Eylûl 1948 tarihinde Kıbrısta intişar etmekte olan «Hür Söz», «Halkın Sesi» ve «Türk Sözü» gazetelerinin, Adanada intişar etmekte olan «Demokrat» ismindeki gazetenin 2 Eylûl 1948 tarihli ve 670 sayılı nüshasından alıp neşrettiklerine bakılırsa, Kurulunuzun almış olduğu bir kararla, teşkilâtımızın organı olan «Emekçi» ismindeki gazetenin Türkiyeye girmesi menolunmuştur.

Kıbrıs Türk işçisi daima Türkiyeye ve Kemalist rejimine sadık kalmış ve daima Türkiyedeki hayır cemiyetlerine iane vermek veya sair hususlarda Türkiye leyhine faaliyet yapmakla bunu isbat etmiştir.

Kıbrıs Türk İşçisi millî hislerle meşbu olarak ve hakikî milliyetçi bir kütle halinde Türk kanı ile yuğrulmuş olan Kıbrıs adasında tam bir Türk olarak haysiyet ve şerefile yaşamak ister. İşte bunun için gaspedilen haklarını elde etmek maksadile Türk İşçi Birliklerini kurmuştur.

Kıbrıs Türk işçileri yüksek Kurulunuzun bu kararını işitir işitmez; büyük bir yeis içinde kalmışlar ve bu mektubumuzu yüksek makamınıza göndermemize karar almışlardır.

Bu münasebetle Kıbrıs Türk İşçi Birliklerinin kuruluşu hakkında zatıâlilerine izahat vermiş olmak maksadile Kıbrıs Türk İşçi Birliklerinin tarihçesini buraya yazmayı faydalı buldum.

Kıbrısta işçi ile patron münasebetlerini düzeltmek ve işçilerin duçar oldukları haksızlıkların önüne geçmek için 1936 da Kıbrıs İşçi Birlikleri kurulmuştu. O zaman Türk İşçi Birlikleri mevcut olmadığı için Türk işçileri de bu birliğe Rumlarla beraber kaydolundular ve bu suretle Rumlarla beraber hak arama mücadelesine devam ediyorlardı.

Bu vaziyet 1943 Rumlar ilhak istemiye başlayınca Türk işçileri buna dayanamıyarak 1944 te Rumlardan ayrılarak kendi başlarına ve yalnız Türk işçilerinden müteşekkil olan Türk İşçiler Birliğini kurdular. Bunun üzerine bir çok Türk işçileri işlerinden atıldılar.

Bu suretle işsiz kalan işçilerden kunduracı Türk ikçileri, (Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumuna) müracaat ederek bir miktar sermaye koyarak bir kunduracı dükkânının tesis edilmesini istediler.

Böyle bir müessesenin açılmasından maksat, bir taraftan işsiz kalan kunduracı Türk işçilerini yerleştirmek, diğer taraftan da Türklerin millî sermayesile millî bir müesseseye malik olmaktı. Fakat (Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumunun) konfederasyon heyetinin bir toplantısında Türk işçilerinin bu teklifi red olunmuş ve millî gaye uğrunda bu vaziyette bulunan Türk işçileri kendi dertlerile başbaşa bırakılmışlardı.

Bu suretle Türk işçileri vaziyetlerini bütün Türk sermayedarlarına anlatarak açacakları işlerde Türk işçilerinin himaye edilmesini istedikleri halde bu hususta da Türk işçilerine hiçbir yardım yapılmadı. İşçilerimizin bir kısmı hükûmet işlerinde iş almıya muvaffak olmakla beraber o zaman Türk Birliği ile Rum Birliği arasında işbirliğinin mevcut olmaması dolayısile bir çok işçilerimiz sudan bahanelerle işlerinden atılıyorlardı. Bir taraftan arada bulunan ayrılıktan dolayı Rum işçilerinin, Türk işçilerinin aleyhine gidip işlerden atmak için çalışması, diğer taraftan Türk işçilerini himaye edecek bir Türk müessesesinin mevcut olmaması Türk işçilerini pek fena bir duruma sokuyordu.

Bu vaziyeti düzeltmek ve Türk işçilerini himaye edecek maksadile hükûmetin muhtelif daire reislerine ve aynı zamanda Müstemleke Müsteşarlığına müracaat ederek Türk İşçi Birliklerinin katiyen hükûmetin aleyhine olmadıklarını ve fakat Rumların aleyhine olarak daima hükûmeti desteklemek istediğini Türk işçisinin bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da hükûmete sadık olacağını anlattık ve Türk işçilerinin hükûmet işlerinde himaye edilmelerini rica ettik. Mezkûr daireler Türk ikçilerini himaye edeceklerine söz verdikleri halde eski durum devam etti.

İşçilerimiz bazan işliyor ve bazan da işsiz olarak dolaşıyordu. Rum İşçi Birliği, işçirinin hakkını almak maksadı ile muhtelif iş sahiplerine dilekçeler gönderiyordu. İki birlik arasında bir işbirliği mevcut olmadığından bizi bu gibi isteklerden ve bu isteklerin mahiyetinden haberdar etmiyorlardı. Pek tabiidir ki Rum işçilerinin istedikleri verilmeyince greve iniyorlardı. Bu isteklerden hiç bir ma'lûmatımız olmadığı için bu grevlerin ilhakı elde etmek için yapıldığını zannediyor ve aynı zamanda iş sahiplerinin gözüne girip işsiz olan işçilerimize iş temin etmek istiyorduk ve bundan dolayı da grev kırıcı oluyorduk. Fakat grev günü işe gittiğimiz zaman iş sahibi bize «siz az olduğunuz için işim sizinle dönmez, onun için sizi işe kabul edemem» diyordu.

Grev kırıcı gitmekle işsiz olan Türk işçisine iş temin edememekten maada; işte bulunan işçilerimiz de işlerden tedricen kovuluyorlardı. Türk işçisi yalnız başına, hiç bir Türk sermayedarından himaye görmeden, kendi millî şerefile yaşamak için çarpışıyordu.

Bunun üzerine Rum sağcılarının organı olan Yeni Rum Birliklerile işbirliği yapmıya karar verdik. Mezkûr birliğin heyeti idaresi bize her hususta yardım edeceğine söz vermişti. Bu suretle yapılacak olan işbirliğinin mukavelenamesi imzalanmak üzere hazırlanırken ilk önce Magusada portakal ambalaj işlerinde ve Magusa iplik fabrikasında işleyen kadın işçilerimiz işlerinden durdurulmaya başlandı, ve bilâhare bu durdurma hâdisesi diğer işlere de sirayet etti. Yeni Rum Birliği heyetine meseleyi izah ettiğimiz zaman bize hiç bir yardımda bulunmıyacaklarını bildirdiler ve bu suretle onlarla yapmak üzere olduğumuz işbirliğin vazgeçtik.

Bu suretle Türk işçisinin ümidi kırılmıştı. Bir çok işsizler Türk Birliğini terkederek, eski Rum Birliğine gidiyorlardı. İşçilere hitaben çıkarmış olduğumuz beyannamelerin tesiri az görünüyordu. Bu beyannamelerden dolayı Türk Birliğinde kalan işçiler de eski Rum Birliği ile işbirliği yapılması için heyeti idareye müracaat ettiler.

Lefke Türk Madenciler Birliğinden aldığımız bir mektupta, merkezi heyetin işbirliği yapmasını beklemeden kendisinin işbirliği yapmak mecburiyetinde kaldıklarını bir mektupla bildirerek işbirliği şartlarını da gönderdiler ve merkezi heyetin anlaşmasında fazla bir madde bulunduğu veya herhangi bir tadilât yapıldığı takdirde kabul edeceklerini bildirdiler.

Bu suretle iki ihtimal vardı; ya Rum Birliklerile işbirliği yapmıyarak, Türk Birliklerini dağıtmak veyahut da Rum Birliklerile işbirliği yaparak Türk işçilerine iş temin etmek suretile Türk Birliklerinde kalmalarını sağlamak lâzımdı.

Heyetimiz meseleyi pek yakından inceledi ve Türk işçilerini Türk Birliğinde toplamak ve onların haklarını Türk Birliklerinde aramak maksadile eski Rum birliği ile işbirliği yapmıya karar verdi.

Eski Rum İşçi Birliği (B. E. O.) ile yapmış olduğumuz işbirliği bir mukavele ile olmuş ve her iki tarafın Kıbrıs heyetleri bu mukaveleyi imza etmiştir.

Bu mukavelenamede Rum Birliği ile işbirliğimizin yalnız iktisadî sahada olduğu, Türk işçilerinin Türk Birliğinde teşkilâtlanmasına fırsat verilmesi ve işsiz olan işçiler gerek Türk ve gerekse Rum olsun sıra ile işe gönderilmesini sağlıyacak maddeler mevcuttur.

Görülüyor ki biz yalnız işsiz kalan işçilerimize iş temin ederek ailelerini, çoluk çocuklarını iyi geçindirmeleri için eski Rum Birliği ile işbirliği yaptık.

Kıbrıs Türk cemaatinin % 50 sini teşkil eden işçilerin ik

...hükümetine dilekçeleri

...Birlikleri Kurumundan 24 Kasım ...up aldık. Mektubu aynen neşredi-

...sine,

...tarihinde Türkiye Bakanlar Kuru- ... mektubun bir suretini, malûmu- ...tarafınıza gönderiyoruz.

...çözülmaz bağlarla bağlı olan Kıbrıs ...ek yanlışlıkla, gerek başkalarının ...ılan iftiranın önüne geçilmesi için ...gemiyeceğinizi ümit etmekteyiz.»

...çi Birliklerinin, Türkiye Bakanlar ...ği mektup aşağıdadır.

...tisadî durumları düzelmedikçe, çocuklarını okutup gürbüz Türk çocuğu yetiştirmedikçe; hiç bir zaman bu memlekette ki varlığımız sağlamlaşamaz.

Bu suretle anlaşılıyor ki Kıbrıstaki Türk işçileri bir taraftan Rumların ve Türk sermayedarlarının baskısı altında bulunurken; diğer taraftan da hükûmet tarafından ihmal ediliyordu.

Bu suretle Kıbrıs Türk işçisi haklarını elde ederek ve haysiyetlerile yaşamak için toplanıp, bir yerde birleşmek ve birlik kurmaktan maada hiç bir çaresi yoktur.

Biz, Kıbrıs Türk İşçileri, «Emekçi» gazetesini yalnız ve yalnız kaybolan ve yabancılar tarafından gaspedilen haklarımızı elde etmek için çıkardık. Hiç bir yabancının çığırtkanlığını yapmak niyetinde değiliz. Gazetemiz işçilerin haksızlıklarından bahsetmekle aynı zamanda dünyanın her tarafındaki olaylardan Türk işçisini ve bütün Kıbrıs Türk halkını haberdar etmek maksadile her taraftan gelen havadisleri almaktadır.

Biz hiç bir zaman gazetemizi Türkiyeye göndermedik. Daha doğrusu gönderecek birisini bulamadık. Bu vaziyet tahtında Kurulunuz hiç bir zaman gazetemizi tetkik etmeden karar vermiş bulunuyor. Biz o kanaatteyiz ki Kurulunuz gazetemizi tetkik etmiş olsaydı, bizim hiç bir zaman fena bir niyet taşımadığımızı ve yalnız Kıbrıs Adası içerisinde, yabancı bir idare altında yaşıyan ve binbir ıztırap içinde bulunan Türk işçisinin iyi yaşamasını temin etmek maksadile çalıştığımızı anlıyacakdınız.

Böyle olmakla beraber Kıbrısta bulunan işçi aleyhtarları ve gazetemizin çıkmasile kendi menfaatlerinin mutazarrır olması mevzuu bahis olduğu için bizi yanınızda fena olarak jurnal ettiler.

Şunu söylemek isteriz ki Kıbrıs Türk işçi ve çiftçisi hiç bir zaman, bazı kimselerin, onları size jurnal ettikleri gibi komünist değillerdir. Onlar hayatlarını namuslarile kazanıp şeref ve haysiyet sahibi bir Türk gibi yaşamak istiyen masum kimselerdir ve başlarında bulunan heyeti idareleri de bu masum işçiler tarafından seçilmiş olan masum ve fedakâr kimselerdir.

Bu hususta 29 Eylûl 1948 tarihinde merkezî heyetimiz ve 25 Eylûl 1948 tarihinde de Magusa Türk İşçi Birliği Sendikası tarafından Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs Konsolosluğuna birer mektup yazarak vaziyeti izah ettik. Mektupların birer suretini tarafınıza gönderiyorum. Teessüfe şayandır ki Türkiye Cumhuriyeti Kıbrıs Konsolosluğu bugüne kadar hiç bir cevap vermemiştir. Bundan dolayı yüksek kurulunuza bu âciz mektubumuzla vaziyeti izah etmeyi muvafık bulduk.

Ümit ederiz ki, yüksek kurulunuz, bu açıklamamızdan vaziyeti öğrenerek bizi haklı bulacak ve Türk işçisinin sesini tâ size kadar duyuracak olan «Emekçi» gazetesinin Türkiyeye girmesine müsaade edeceksiniz.

Bilvesile en derin sevgi ve saygılarımızı sunmakla büyük bir şeref duyarız.

En derin saygılarımızla.

BAŞDAN — Bu mevzuda düşündüklerimizi bir makale ile gelecek sayılarımızda bildireceğiz.

Fikirlerin rengi

Yazan :
Zahide Samsam

Eskiden, insan oğulları: «Siyah ırk», «Beyaz ırk», «Sarı ırk» isimlerile ve derilerinin renklerine göre tasnif olunurlardı. Halbuki, şimdi, röntgenlerin, mikroskopların, teleskopların, stroskopların göremedikleri şeyleri görebilen insan zekâsı, fikirlerin ve duyguların da birer rengi olduğunu keşfetti.

Bu ilmî keşfe göre, bir kısım fikirler mavi, bir kısım fikirler kara, bir kısım fikirler kırmızı, bir kısım fikirler mor, bir kısım fikirler de yeşil olduğu için, insanlar artık eskiden olduğu gibi derilerinin renklerine göre değil, fikirlerinin renklerine göre tasnif ediliyorlar: «Kara fikirli adam», «kızıl fikirli adam», «yeşil fikirli adam», «mavi fikirli adam» gibi...

Bu tasnif usulü ile beraber bittabi insanların bu husustaki eski gelenekleri de değişti: Meselâ, eskiden en makbul insan örneği, beyaz derili olandı. Halbuki şimdi, dünyanın bir çok yerlerinde en makbul insan örneği, — derisinin rengi ne olursa olsun — fikirleri şu gibi renksiz olandır. Yine meselâ eskiden, en menfur insan örneği, siyah derili olandı. Halbuki şimdi, faraza, eskiden sokaklarda köpekler gibi linç ettiği siyah derili insanlara, nazır, amiral, general rütbeleri veren Amerika vaktile Zencilere tevcih ettiği husumetine, şimdi, - derilerinin renkleri ne olursa olsun - münhasıran fikirleri kırmızı olan insanları muhatap tutmaktadır: Yani deri rengi düşmanlığı, ve deri rengi dostluğu yerine, fikir rengi düşmanlığı, ve fikir rengi dostluğu...

Şüphesiz, bizim buna bir diyeceğimiz yok amma, maalesef, görüyoruz ki, tatbikatta işin pek çok mahzurları meydana geldiğini... kestirmek, her babaden, kör olmıyanlar için, bir adamın derisinin hangi renkte olduğunu anlamak işten bile değildi amma, bugün, bir insanın fikrinin hangi renkte olduğunu kestirmek, her babayiğitin harcı değildir...

Nitekim, bildiğiniz gibi, cümleniz üç yıldanberi, üç malûm profesörümüzün hangi renkte fikirler besledikleri meselesini bir türlü halledemedik:

Bir takım öğrenciler, onların fikirlerinin kızıl renkli olduğunu iddia ettiler.

Fakat, buna mukabil Ankara Üniversite senatosu:

«— Hayır, kızıl değildir, kızılımtıraktır!» buyurdu.

Tam biz bu teşhise inanacakken, Danıştayımızın sesi duyuldu.

O da:

«— Fikirleri, inceden inceye biz de inceledik: Kanaatimizce, bu fikirler, ne kızıldır, ne kızılımtıraktır: Bilâkis, çok açık penbedir!.» diyordu.

Daha:

«— Hoppala!.» demeye vakit kalmadan, Üniversitelerarası kurulun kararı meydana çıktı. Bu kurulun sayın profesörleri:

«— Biz, diyorlardı, malûm meslekdaşlarımızın fikirlerini aldık, elekten geçirdik, teraziye vurduk, ölçtük, biçtik ve gördük ki bu fikirler kızıl değil kızılımtırak ta değil, süt beyazdır!.».

Şimdi, Üniversitelerarası Kurulun hükmü, bu profesörlerin lehlerindedir. Danıştayın hükmü bu profesörlerin lehlerindedir. Türk basınının hükmü bu profesörlerin lehlerindedir. Fakat bir kısım öğrenciler, buna rağmen, onların fikirlerinin kırmızı renkli olduğu iddiasında ısrarla kafa, kol, ve ayak diredikleri için, biçare profesörler, hâlâ, kürsüleri başına dönememektedirler... Bu hesapça, acaba yeni Kültür Bakanı, Üniversitelerimizdeki talim ve tedris kadrolarını tesbit etmek işini, öğrencilere mi bıraktı dersiniz?

Eğer böyle ise, yakında, bir sabah Üniversiteye gidecek olan Rektör, kapıyı tutmuş bulunan öğrenciler huzurunda rükûa varacak, ve şöyle diyecek demektir:

«— Efendim, Halk Partisinden uygunluk, belediyeden temizlik, polisten kimlik, danıştaydan iyilik, savuştaydan sağlık kâğıdı getirdim: Vazifemi

(Devamı 4 ncü de)

Bir kasaba bilirimki...

Yazan:
Rıfat Ilgaz

Oraya bir gece yarısı düştüğüm için harap çehresini uzaktan azar azar görüp gözlerimi alıştıra alıştıra girmemiştim. Otobüsten iner inmez kendimi birdenbire sefaletin tâ ortasında buluvermiştim. Ayaklarım yere değince her yolcu gibi yatacak bir yer arıyordum. Karşıdaki hanı gösterdiler. Atların, arabaların kolaylıkla geçebileceği iki kanatlı büyük bir çift kapının tam göbeğinde açılmış ikinci bir kapıdan girdik. Beni içiçe kaşık kalıbı uyuyanların koğuşuna çıkardılar. Yolcular yalnız çarıklarını ve yemenilerini çıkarmış, odayı fırdolayı çeviren bir kerevetin üstünde uyuyorlardı. Hancı benim için bir yer aralarken: «Bırak, keyiflerini bozma, sabaha ne kaldı, uyuyamıyacağım!» dedim. Beni tepeden tırnağa acıyarak süzdükten sonra çekilip gitti. Sakat bir iskemlenin üzerinde hiç te iyi şeyler düşünmeden sabahı buldum.

Kasabayı gün ışığında görüşüm daha feci oldu. Cadde, sokak namına ortada bir şey yoktu. Arnavut kaldımının bile bu taş, toprak yığınlarının yanında bir asaleti vardı. Sabah çayını, bilmem hangi işlerini görmek için erkence uyanmış perişan kılıklı insanlarla tıklım tıklım dolu bir kahvede içtim. Müşteriler çaylarını kirli tahta masaların üzerine, herhangi bir eşya gibi atıverdikleri taze pidelerini iri iri kopararak içiyorlardı. Az sonra şekilleri değişmiş pis kâğıtlarla altmışaltı, kaptıkaçtı başladı. Bacakları gıcır gıcır öten masaların üstünde tavlalar açıldı. Artık bu kalabalığın böyle erken kalkmasında başka sebepler aramama lüzum kalmamıştı.

O gün geç vakitlere kadar memurlarla düşüp kalktım. Onların, kış hazırlıklarını halkın sırtından kolaylıkla tamamlıyabilmek için, benim yeniliğime bile aldırmadan, ne gibi düzenler çevirdiklerini ağızlarından dinledim. Keşif için tutulacak arabanın odun taşımağa elverişli bir kamyon olarak seçilmesi lüzumundan, bilmem ne bucağından sorgu için getirilecek adamlarla, bilmem kaç kilo yağın gönderilmesi için telefon edildiğinden açık açık konuşuluyordu. Çünkü ben de onlar gibi bir memur oluvermiştim. Belki de bu hikâyeler kendilerinden aşağı kalmamam için beni yetiştirmek maksadile anlatılıyordu.

Akşam üstü, yağın bol olması, fasulyenin en iyi cinslerinin bulunması gereken kasabanın ahçı dükkânında yağsız, hileli bir yemekle karnımı doyurmağa çalıştım.

İşin garibi, hükûmet doktoru da o dükkânın müşterisi idi. Karşısında oturan daha salâhiyetli bir arkadaşına, yüzüme bakarak «ne yapalım beyim, başa çıkamıyoruz» diye sözde dert yanıyordu.

Kasabada belediye seçimi o günlerde olmuştu. İki partilinin adamları nasıl seçim mücadelesi yaptıklarını şurada burada anlatıyorlardı. «Herhalde onlar da kasabalarının pisliğinden, bakımsızlığından şikâyetçidirler.» diye düşünüyordum.

Akşam erken olmuş, ortalık birdenbire kararıvermişti. Bir kahveden bir kahveye kasabanın akimülâtörlü tek radyosunu dinlemeğe geçiyorduk. Sokaklarda küçük bir gaz lâmbasının bile yanmadığını, öğleden sonra başlayan yağmurla yolların çamurdan geçilemiyecek bir hal aldığını dehşetle gördüm. Yanımda gayet kolaylıkla yürüyen, uysal, uyuşuk, konuşmaktan bile ürken doğma büyüme bu kasabalı, meslek arkadaşlarıma hınçla, hattâ nefretle bakıyor, güya fenersiz sokağın çamurlarına ağız dolusu söyleniyordum. Söylenmekte kendimi yerden göğe kadar haklı buluyordum. Çünkü onlar ne kaymakam, ne savcı, ne doktor, hattâ ne de jandarma idiler. Onlar biraz tesadüfle, biraz da kendi miskinliklerinin mükâfatı olarak kendi kasabalarında öğretmenlik yapan ey vallahçı, etliye sütlüye karışmaz sözde tecrübeli hocalardı. Sözde onlar çocukları, gençliği uyandırmağa gelmiş medeniyet ve insanlık müjdecileri idiler. Seferberlikten daha önce kaza merkezi olan ve Cumhuriyetin ilânından beri bir iki yeni binasını da eskiten bu harap kerpiç yığını kasabaya kahve bozuntusu bir halkevinden başka yenilik girmemişti. Onun da sandalyeleri tozlu, kitapları bir dolapta kilitli, duvarları, kapıları örümcekli idi. Kaymakam, tekaütlüğünü bekleyen bir ihtiyar, doktor ihtisas için dünyalığını istifleyen ve ileri fikirli görünmeğe çalışan sözüm ona bir gençti. Diğer memurlar da her ikisine benzeyen bir sürü tenbeldi. Bunları bir dereceye kadar yine affedebilirdik. Ya müfettişin geleceği günden başka bir şey hesaplamadan rahat rahat öğretmenlik yapan zavallıları nasıl affedebilirdik? Bu hocaların ki beş on sene önce hükûmet önlerinde, meclislerde adları in kılâpçıya çıkmıştı.

Gün geçtikçe bunların Parti reisine, belediye reisine, kaymakama nasıl satıldığını anlamak güç olmadı. İşin garip tarafı bunlar satıldıklarının bile farkında değildiler. Bu kasabanın geriliğinde, bakımsızlığında mesul şahıslardan daha suçlu, uyutucu ve uyuşturucu birer memur oluvermişlerdi.

Kerpiç evlerden, ışıksız sokaklardan ve alacakaranlıkta kahvelerini dolduran fakir halktan ziyade bu zavallılara acıyorum, bu dünyalarını ve kendilerini unutmuz zavallılara... Tam iktidarın istediği dilsiz, ateşsiz, ışıksız bir sürü biçare idi bunlar...

İktisat kongresinden notlar

(Baş tarafı 1 de) son toplantıda reis makamını aldı.

Sanayiciler namına konuşan Cudi Birtek adındaki zat ilk toplantıda devletçiliğin aleyhine sözler söyledi.

Üçüncü toplantıda sanayiciler namına lâf söyleyen ayni hatip, devletçilik aleyhinde bulunmakla alkış toplıyamıyacağını anlamış olacaktır ki, bu sefer devletçiliğin lehinde bulundu.

Zaten sanayiciler, devletten çok tüccarlarla tezat halindedir. Çünkü saiayiciler, memleket içindeki sanayiin gelişimi, dışarıdan ithalâtın durdurulması, yani devlet himayesile kazanacaklar, halbuki tüccarlar, bilâkis gümrük duvarlarının da kalkıp ithalâtın artması ile kazanacaklardır.

Bu ayrılık üzerine, masa masa, kanape kanape dolaşan tüccar reis koşar adımla reis kürsüsünü, yazıhanesi gibi işgal ederek sanayiciler namına söz söyleyen Cudi Birtek'e bu dönekliğinden dolayı çattı.

«Devlet fabrikaları onlara verilmeli imiş. Daha ekonomik işletme yapacaklarmış!»

«Biz diyorlar, devlete şimdiki aldığı verginin iki misli ni temin edeceğiz.»

Hangi hususî işletme, en kötü bir devlet işletmesi kadar halkın ve işçinin menfaatlerini koruduğu iddia edilebilir?

Sistem başka, kötü işletme başka... Eğer devlet kötü ve verimsiz işletiyorsa, o zaman bu tüccarlar, bu işletmelere sahip olmayı isteyecek yerde, bu işletmelerin başına müdür olarak, mütehassıs olarak geçsinler. Bu tüccarlar, Amerikayı misal alıyorlarsa, Amerika ile aramızdaki farkı anlamıyorlar demektir.

Amerika tüccarları, esirleri çalıştırmakla işe başladılar. Hâlâ orada Zencilere esir mu amelesi yaparlar. Burada kimi esir olarak çalıştıracaklar?

Tüccarlar, bugün bürokrat diye bahsettikleri hükûmet memurlarından az mı istifade ettiler? Halk aleyhine alınan kötü kararlar da, hep bu tüccarların kandırmaları neticesi değil miydi? Hükûmetle yapacakları taahhütlerdeki ince noktalarda bu memurlardan istifade etmediler mi?

Bir memur, memurluğu bırakıyor ve harp içinde meselâ kâğıt ticareti yaparak zengin oluyor. Bu memur, kâğıt getirtmek için eski memur arkadaşlarından kolaylık görmüyor mu?

İşte size bir zenginlik nümunesi... Bunun gibi, bir fabrikatör de, siyasi nüfuzu olan arkadaşlarından gördüğü kolaylıkla zengin olmuyor mu? Şimdi bu adamlar, bu yardımlarla kazandıkları paralarla bu sefer devleti ellerine almak istiyorlar. Hem de Amerikalıların kendi istedikleri gibi yardım etmesinden muğber olarak hükûmeti de tenkit ediyorlar. Kendileri iş başına geçerlerse, devlet fabrikalarını ellerine alırlarsa, Amerikalılardan daha bol sermaye alacaklarını, Amerikalılarla ortaklaşa iş yapacaklarını söylüyorlar.

Osmanlı imparatorluğu evvelâ kendini bir memlekete siyaseten bağlar, ondan sonra, onun sermayesinden istifade ederdi. Fakat istifade ettiği yabancı sermayenin faizini kanımızla bol bol öderdik. Yabancıların elde ettikleri siyasî ve iktisadî menfaatler de caba...

Şimdi de Amerikalılar, memleketimize paralarını yatırınca, elbette kendilerine göre bir adalet istiyeceklerdir, yani kapitülâsyon... Bu bizi dahilî ve haricî hareketlerimizde serbest bırakmaz. Biz ecnebi şirketleri vaktile bunun için mi almıştık?

Yirmi beş senedenberi, bir Cumhuriyet nesli yetişmiştir. Bu nesil en doğru yolu seçecektir. Nitekim kongrenin gelir vergisi komisyonunda, bunların fikri ga'ip gelmiştir. Kongre reisi vergi komisyonunun gelir vergisi hakkındaki raporunu kabul ettirmeğe uğraştı., fakat muvaffak olamadı.

Memlekette harp zenginleri türemiştir. Bunlar otomobile binmesini daha öğrenememişlerdir. Hususî otomobillerde, mahalle kahvelerinde oturur gibi otururlaı. Bunlardan başka, padişahlık artığı aristokratlaşmış zenginler var. Hâlâ birkaç köye sahip ağalar var. Hiç şüphesiz gelir vergisinin hedefi bunlarda olmalıdır.

Kongrede tüccar derneği kâtibi Ahmet Hamdi Başar,

— Efendim dedi, gelir vergisi kanununda bazı gizli yerler de varmış. Nasıl olur da, insanın hususî hayatı tetkik edilirmiş.»

Siyasî bir şahsın hayatı tahkik olunuyor da, tüccarınki neden olunmasın? Bir siyaset adamı, yabancı bir devletten para alıyor mu? Ya bir tüccar vergi kaçakçılığı yapıyorsa, ya Amerikaya altın kaçırıyorsa, ya ihtikâr yapıyorsa...

Atatürkün koyduğu devletçilik devlet sosyalizmine giden bir devletçilikti. Atatürkün büyük nutkunu okuyunuz. Orada yapacağı inkılâbın fikrini içinde mukaddes bir sır gibi sakladığını söyler. Harp seneleri içinde ölen İngiliz tarihçisi sosyalist H. G. Wells'ten nutkunda bahsetmiştir. Bugünkü İngiltere, Atatürkün nutkunda bahsettiği Wells'lerin fikirlerile gelişerek, sosyalizme doğru gitmektedir.

Eğer Halk Partisi hükûmeti veya diğer Partiler, bu kadar yanlış hareketlerinden sonra da, bu sefer yine tüccarların dedikleri yolda halk aleyhine bir karar alırlarsa, bütün bu derslerden sonra artık muhakkak bir kasıt vardır.

İktisat kongresi vesilesi

(Baş tarafı 1 de)

Liberalizm ile hükûmet sosyalizminin telifine ve terkibine çalışmak kadar abes bir şey tasavvur edilemezken, bizdeki siyasî ve iktisadî rehber kadroların hâlâ böyle bir «abes» ile uğraşmaları veya köhne liberalizmi bir kurtuluş vasıtası olarak halka tavsiye etmeleri ancak bir tek kelime ile izah edilebilir: Budalalık!.

Türk milletinin kalkınması, kurtuluşu iktisadî plânizm ile mümkündür. Bu ise içtimaî yapının tıpkı Ingilterede olduğu gibi sosyalistleşmesi ve iktisadî yapının ise tamamile millileştirilmesile olur.

Bizim fkirlerimiz açıktır, sarihtir. Bugünkü nazariyesiz, temelsiz, gayesiz hareketlerin, bulaşık suyuna benzeyen sözüm ona sistemlerin hiç bir ilmî değeri yoktur. İktisadî kurtuluş programını Türkiyenin kendi millî şartları ve bu şartların topyekûn ifadesi olan kendi millî realitesi tanzim etmektedir. Bu program zarurî olarak sosyalistleşecek olan bir içtimaî bünyenin plânlı ekonomisidir. Biz istihsalin tanzimini ve cemiyetin gelişmesini doğruluğu isbat edilmiş bir esasa perçinliyoruz. Bizim gibi düşünmiyenlerin ellerinde ise ancak işe yaramazlığı sabit olmuş müphem ve âciz bir vasıtadan başka bir şey yoktur.

C. H. P. lâik değildir

(Baştarafı 1 de) din dersleri koymak istiyorsa, bütün bunların sebebi, kolayca anlaşılacağı gibi, geniş halk kütlesindeki dinî temayülü istismar ederek, biraz daha oy pusulası kazanmaktır. Nasıl ki, tek parti zamanında, oy pusulasına ihtiyacı olmadığı için de, bugünkü yapmakta olduklarının tamamile aksini yapmakta hiç bir mahzur görmemişti. Yarın ne yapacağını ise, hiç kimse, hattâ kendisi bile bilemez.

Esasen lâiklik ferde hâs değil, cemiyete hâs bir vasıftır. Yani bir ferdin lâik olması, bahis mevzuu olamaz. Her fert bir semavî dine, bir Allaha veya ilâhlara veya dinsizliğe inanır. Bunların hiç biri lâiklik değil, bilâkis bir vicdanî inançtır.

Biz; vicdan hürriyetine sadık insanlar olarak, devlet kanalile din işlerine müdahalenin ve bugünkü şekli ile Evkaf Müdürlüğü ve Diyanet İşlerinin bir devlet müessesesi halinde bulunmasının tamamile aleyhindeyiz. Çünkü hükûmetin tamamile lâik olmasını istiyoruz. Bu demektir ki, Evkafları ve Diyanet İşlerini, Türk milletinin büyük çoğunluğunu teşkil eden İslâm cemaati bizzat kendisi idare etmelidir. O zaman bu cemaatin kendi gelirlerile, istediği gibi, kendi müesseselerini dilediği gibi ihyası, ve din tedrisatını arzuladığı gibi yapması mümkündür. Burada devletin vazifesi, diğer işlerde olduğu gibi, bu müesseseleri kontrolden ibaret kalır.

Biz öyle sanırız ki, vicdan hürriyetine inanan bütün müslümanlar, bütün diğer din mensupları, hattâ hiç bir dine mensup olmıyanlar, bizim gibi düşünmektedirler. Elbette ve elbette, hükûmet ise, bizim gibi düşünmemektedir.

Memleketimizde son seneler zarfında yekûnu bir düzineyi bulan ve kapaklarında süslü ve resimli levhalar bulunan din mecmualarının, bu meseleyi ele almamış olmalarına da sadece hayret etmekteyiz.

Fıkırlerin rengi

(Baş tarafı 3 de) görmeme lûtfen müsaade eder misiniz?.»

Bizim bu renk meselesini halledecek esaslı çareler bulmamız lâzım: Beyaz fikri penbeye, penbe fikri yeşile, yeşil fikri maviye, mavi fikri sarıya benzettiğimize ve bu yüzden aramızda senelerce süren ihtilâflar belirdiğine göre, bu işin altından da kendi kendimize kalkamıyacağız demektir. Bu itibarla, hemen tez gün de, vatandaşlarımızın fikirlerinin renklerini incelemek üzere, Amerikadan veya İngiltereden mütehassıslar getirelim (1).

Zira belli ki, biz, Halk Partisi ile Demokrat Partiyi olduğu gibi, Yusuf Ziya ile Orhan Seyfiyi olduğu gibi, Baltacıoğlu ile «dikiltaş» ı olduğu gibi, ve demokrasi ile faşizmi olduğu gibi, fikirlerin renklerini de birbirine karıştırıyoruz, sonra da bu yüzden hatalardan hatalara düşüp, dünya efkârı huzurunda mahcubiyetten... renkten renge giriyoruz!.

(1) Epeyce evvel yazılan bu yazıda fikir renklerini ayırmak için bir şaka olarak Amerikadan getirtilmesi istenen mütehassısın sahiden getirtileceğini gazetelerde okuyoruz.

BAŞKA ADAM

«Dünya bir mihver etrafında dönüyor, insanlar hep o eski insanlar, değişen bir şey yoktur» diyen Tıp Tarihi âlimi Süheyl Ünver ve onun gibi düşünenlere ithaf edilmiştir:

Fikir oktur, yayından çıktı geri dönmez
Bir yolcuyum ayakların zincirsiz ve hür
Bir yolcuyum çıplakları, açları düşünür
Ben başka adam gönlümde başka dünya var
Ayni yolda yürüyen kardeş insanlar
Kafam mezarımızdır sevgili ölülerim
Toprak için çalışıp toprağa düşenlerin
Gözlerim, dünya değişiyor göğe bak, suya eğil,
Geçmişe değil.
Geleceğe gidenlerle elele kolkolayım
Yürüdükçe her adımda susamış dudaklarım
Elbet sabah olacaktır sabah olur geceler.

B. A.

Salı günleri çıkar halk gazetesi
Gazetenin kurucusu ve sekreteri:
Aziz NESİN
Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden:
Rifat Ilgaz
Adres: Kumkapı, Derinkuyu Sok. No. 4
İSTANBUL
Telefon: 21131
ABONE:
Bir yıllık: 500 Kr.
Altı aylık: 250 Kr.
Fiatı: 10 Kr.
Yıl: I — Sayı: 18 7 Aralık 1948
Dizildiği ve basıldığı yer: Osmanbey Matbaası